

Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om information som gäller försäkring och tjänstepension;

beslutade den 13 juni 2011.

Finansinspektionen föreskriver¹ följande med stöd av 7 kap. 2, 5 och 6 §§ försäkringsrörelseförordningen (2011:257) och lämnar allmänna råd.

1 kap. Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser om

- information som ska lämnas till den som erbjuds att teckna försäkring,
- information som ska lämnas till försäkringstagare och ersättningsberättigade under försäkringsavtalets löptid,
- information som ska lämnas till ersättningsberättigade under utbetalningstiden,
- information om tjänstepension som ska lämnas till ersättnings- och informationsberättigade,
- faktablad för individuell livförsäkring, och
- beräkning av geometriskt medelvärde.

2 § Föreskrifterna gäller för

1. försäkringsföretag och utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige vilka meddelar direkt försäkring,
2. pensionsstiftelser som avses i 9 a § första stycket lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. och
3. utländska tjänstepensionsinstitut som avses i 1 kap. 5 § 3 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

En pensionsstiftelse och ett utländskt tjänstepensionsinstitut ska tillämpa endast 2 kap. 1 § och *bilaga 1*.

För sjuk- och olycksfallsförsäkring som meddelas som tillägg till en livförsäkring ska *bilaga 2* inte tillämpas.

3 § Vid livförsäkring och tjänstepension ska information lämnas till den person som är ersättningsberättigad i de fall denna är en fysisk person som hade sin vanliga vistelseort i Sverige när avtalet ingicks, eller om försäkringstagaren är en

¹ Jfr rådets direktiv 92/49/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring samt ändring av direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG (EGT nr L 228, 11.8.1992, s. 1, Celex 392L0049), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring (EGT L 345, 19.12.2002, s. 1, Celex 32002L0083) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (EGT L 235, 23.09.2003, s. 10, Celex 32003L0041).

juridisk person och det driftställe som avtalet gäller för fanns i Sverige när avtalet ingicks.

4 § När det gäller kollektivavtalsgrundade försäkringar som följer en överenskommelse mellan en arbetsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation, får avtalsparterna avtala om vilken information som ska lämnas, hur den ska lämnas och av vem den ska lämnas. När det gäller andra kollektivavtalsgrundade försäkringar eller gruppförsäkringar får försäkringsföretagen avtala med kollektivavtalsparterna eller andra som kan anses företräda försäkringstagarna om vilken information som ska lämnas och hur och av vem den ska lämnas.

Undantag

5 § Finansinspektionen beslutar om undantag från dessa föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

Definitioner

6 § I dessa föreskrifter och allmänna råd betyder

allokerad återbäring: återbäring som är preliminärt fördelad,

arvsvinst: pensionsbehållning eller försäkringskapital från avliden med försäkring som saknar fullständigt återbetalningsskydd eller annat efterlevandeskydd och som tillfaller övriga liknande försäkringar,

depåförsäkring: traditionell försäkring som normalt saknar garanterat försäkringsbelopp och för vilken försäkringstagaren eller den försäkrade själv bestämmer inriktningen på sparandet genom val av ett eller flera tillgångsslag som försäkringsföretaget erbjuder,

ersättningsberättigad: den som har rätt till ersättning på grund av försäkring, t.ex. en försäkringstagare, försäkrade eller förmånstagare,

flytt av en försäkrings värde: överföring under vissa förutsättningar av försäkringskapital till en annan försäkring, från ett försäkringsföretag till ett annat eller från en förvaltningsform till en annan, enligt villkor i försäkringsavtalet,

fribrev: tjänstepensionsförsäkring eller privat pensionsförsäkring där de avtalade premiebetalningarna har avbrutits i förtid och där den framtida pensionen baseras på de premier som redan har betalats in,

garanterad återbäring: återbäring som garanteras i nominella eller reala belopp genom försäkringsavtalet eller en ensidig utfästelse från försäkringsföretaget,

geometriskt medelvärde: n :te roten ur produkten av de n positiva tal vars medelvärde ska beräknas. I finansiella sammanhang är de tal vars medelvärde ska beräknas vanligen skrivna på formen

$$1 + \frac{r}{100}$$

där r är en effektiv avkastning eller en ränta uttryckt i procent. Detta medelvärde är ett mer rättvisande värde på genomsnittlig avkastning eller ränta än ett vanligt aritmetiskt medelvärde,

informationsberättigad: en arbetstagare eller en arbetstagares efterlevande vars pension tryggas av en pensionsstiftelse eller ett sådant utländskt tjänstepensionsinstitut som avses i 1 kap. 5 § 3 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

kollektivavtalsgrundad försäkring: personförsäkring eller skadeförsäkring som

1. tecknas av arbetsgivare för att ge skydd åt anställda,
2. meddelas enligt ett kollektivavtal som har angetts i försäkringsvillkoren och som har slutits mellan en arbetsgivarorganisation eller en enskild arbetsgivare och en arbetstagarorganisation, och
3. tecknas hos ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare enligt kollektivavtalet.

solvenskvot: kvoten mellan kapitalbas och solvensmarginal enligt 7 kap. försäkringsrörelselagen (2010:2043).

tjänstepension: en pension till en arbetstagare eller arbetstagarens efterlevande som bekostas av arbetsgivaren och grundas på kollektivavtal eller individuella avtal mellan den anställda och arbetsgivaren,

tjänstepensionsförsäkring: tjänstepension i form av en sådan försäkring som avses i 1 kap. 8 § försäkringsrörelselagen.

villkorad återbäring: avtalad eller ensidigt utfäst återbäring som är villkorad av värdeförändringar och avkastning på tillgångar eller av ett visst försäkringstekniskt resultat där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade står för risken, och

återköp: utbetalning till försäkringstagaren av belopp som motsvarar hela eller en del av försäkringens värde före den avtalade försäkringstidens slut.

2 kap. Allmänt om information

1 § Ett försäkringsföretag, en utländsk försäkringsgivare, en pensionsstiftelse eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut ska, till försäkringstagaren och ersättningsberättigade, lämna information om

1. namn, associationsform och den fullständiga adressen till huvudkontoret, eller i tillämpliga fall till den agentur eller filial som meddelat försäkringen, och
2. namn och adress till den utländska försäkringsgivarens representant för trafikförsäkring i Sverige, om försäkringen är en trafikförsäkring och försäkringsgivaren saknar filial i landet.

För verksamhet som avser sådana stora risker i en skadeförsäkring som anges i 3 kap. 16 § försäkringsrörelselagen (2010:2043) behöver endast avtalet eller andra handlingar som ger försäkringsskydd, samt försäkringsansökan i den mån den är bindande för sökanden, innehålla information som avses i 1.

Allmänna råd

Även annan information än sådan som avses i försäkringsavtalslagen (2005:104) bör lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för mottagaren. Detta gäller dock inte den information som avses i 5 kap. 2§.

2 § Informationen ska utformas så att den underlättar de beslut som den som avser att teckna försäkring eller en försäkringstagare kan behöva fatta.

Allmänna råd

Det bör vara enkelt att överblicka försäkringens viktigaste egenskaper och begränsningar.

För pensionsförsäkring och kapitalförsäkring med sparande bör det tydligt framgå i vilken utsträckning nivån är garanterad på pensionsbelopp respektive försäkringsbelopp och eventuellt efterlevandeskydd.

För livförsäkringsprodukter av sparandetyper bör den viktigaste förköpsinformationen anges i ett faktablad. Faktabladet bör följa den standarduppställning med de rubriker som finns i *bilaga 3*, och i övrigt utformas så att det blir lätt för en konsument att jämföra likartade produkter. Om genomsnittlig avkastning beräknas som geometriskt medelvärde bör vad som står om metoden i *bilaga 4* beaktas.

3 kap. Information innan en försäkring meddelas

1 § Ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare ska lämna information om följande innan ett försäkringsavtal meddelas

1. information enligt 2 kap. 1 §, och
2. vilken stats lag som gäller för avtalet om svensk lag inte gäller. Om parterna har frihet att välja lag, anges vilken stats lag som ska gälla enligt försäkringsföretagets eller den utländska försäkringsgivarens förslag.

För livförsäkringsavtal ska information enligt 4 kap. 2 § också lämnas.

Bestämmelsen i första stycket 2 gäller inte för skadeförsäkring om försäkringstagaren är en juridisk person.

4 kap. Information under försäkrings- och utbetalningstiden

Information om ändringar

1 § Ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare ska under försäkringstiden lämna information om följande ändras eller har ändrats:

- försäkringsföretagets eller den utländska försäkringsgivarens namn
- dess associationsform,
- adress till huvudkontoret, samt
- i tillämpliga fall adressen till den agentur eller den filial som har ingått avtalet om försäkring.

Klagomålshantering

2 § Ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare ska lämna information om hur klagomål hanteras i de fall

1. ett beslut om ersättning fattas,
2. en tvist uppstår, eller
3. en försäkringstagare, försäkrad eller ersättningsberättigad är missnöjd av någon annan anledning.

Informationen ska omfatta

1. hur försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsgivaren handlägger klagomål och tvister om försäkringsavtalet,
2. vilka rutiner för klagomålsärenden som försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsgivaren har,
3. uppgift om beslut kan omprövas av försäkringsföretaget eller den utländska försäkringsgivaren eller av en branschgemensam nämnd.
4. uppgift om möjligheten att få en tvist prövad av Allmänna reklamationsnämnden och av allmän domstol, och
5. hänvisning till Konsumenternas försäkringsbyrå eller annan lämplig klagomålsrådgivare.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte för skadeförsäkring om försäkrings-tagaren, den försäkrade eller den ersättningsberättigade är en juridisk person.

5 kap. Särskild information om livförsäkring och tjänstepension

1 § Ett livförsäkringsföretags information om livförsäkring ska innehålla de uppgifter som framgår av *bilaga 2*.

Information om kollektiv konsolidering

2 § Ett livförsäkringsföretag som har avsatt en konsolideringsfond eller liknande, exempelvis villkorad återbäring som är kollektivt fördelad men ännu inte individuellt fördelad, ska publicera uppgift om den kollektiva konsolideringsnivån så att denna information är lättillgänglig för försäkringstagarna.

Uppgiften om kollektiv konsolidering ska avse den sista i månaden och ska publiceras lättillgängligt, t ex på livförsäkringsföretagets webbplats, inom två månader.

Allmänna råd

Som underlag för bestämningen av kollektiv konsolidering bör livförsäkringsföretaget följa tillämpliga anvisningar i Finansinspektionens vägledning om kollektiv konsolidering.

Information om tjänstepension

3 § Ett försäkringsföretag eller en utländsk försäkringsgivare ska avseende tjänstepension lämna information om aktuella pensionsförmåner, riskskydd och efterlevandeskydd årligen till ersättningsberättigade.

---

1. Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 april 2012, då Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2011:35) om information som gäller livförsäkring och tjänstepension och Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2011:36) om information som gäller skadeförsäkring ska upphöra att gälla.

2. Ifråga om understödsföreningar som med stöd av 7 § lagen (2010:2044) om införande av försäkringsrörelselagen (2010:2043) får fortsätta att utöva verksamheten eller är under likvidation, gäller Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2003:7) om information som gäller livförsäkring och tjänstepension.

MARTIN ANDERSSON

Björn Palmgren

Bilaga 1 – Information om tjänstepension från en pensionsstiftelsers eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut

Bilaga 2 – Information om livförsäkring och tjänstepensionsförsäkring

Bilaga 3 – Faktabladets innehåll

Bilaga 4 – Beräkning av geometriskt medelvärde

Bilaga 1

Information om tjänstepension från en pensionsstiftelse eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut

Pensionsstiftelser och utländska tjänstepensionsinstitut ska till arbetstagare eller efterlevande vilkas pension tryggas av stiftelsen eller institutet, lämna information enligt följande.

1. Information om stiftelsen eller institutet och dess verksamhet

En pensionsstiftelse eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut ska iaktta följande:

1. Information om stiftelsen eller institutet

Efter begäran ska ersättningsberättigade få den senast upprättade årsredovisningen.

2. Information om pensionsplaner

Om pensionsstiftelsen eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut tryggar mer än en pensionsplan ska ersättningsberättigade efter begäran få årsredovisningen för den pensionsplan som de tillhör, om sådan information finns tillgänglig.

2. Uppgifter om placeringsriktlinjerna

En pensionsstiftelse eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut ska, efter begäran av en informationsberättigad eller någon som företräder denne, lämna information om placeringsriktlinjer, vilka för en pensionsstiftelse ska vara upprättade i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:16) om placeringsriktlinjer och konsekvensanalys för institut som driver tjänstepensionsverksamhet. Informationen ska innehålla

- a) en övergripande beskrivning av de tillgångar som avser tjänstepension, och
- b) uppgift om avkastningsmål.

3. Klagomål på information

För att ta hand om klagomål som den informationsberättigade kan ha på mottagen information, ska en pensionsstiftelse eller ett utländskt tjänstepensionsinstitut ha den beredskap som behövs för att ge svar, eller kunna hänvisa till någon som kan ge svar.

Bilaga 2

Information om livförsäkring och tjänstepensionsförsäkring

Bilagan är indelad i följande huvudavsnitt:

- A. Information innan försäkring meddelas
- B. Information om försäkringens värde i samband med flytt
- C. Information under försäkringstiden, men före utbetalning
- D. Information under utbetalningstiden
- E. Kompletterande information om tjänstepensionsförsäkring

A. Information innan försäkring meddelas

Innan en försäkring meddelas ska ett försäkringsföretag lämna information enligt punkterna 1–20 till den som erbjuds teckna försäkring.

Beträffande livförsäkringar som endast gäller för dödsfall och som meddelas för en tid på längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för högst fem år i taget, ska dock inte 10–17 tillämpas.

Beträffande fondförsäkringar eller depåförsäkringar ska inte 11–17 tillämpas. Om det enligt ett sådant försäkringsavtal kan inträffa att försäkringskapital inte kan betalas ut till följd av att ersättningsberättigade saknas, behöver endast punkterna 1, 7 och 10 tillämpas.

Försäkringsavtal

Ett försäkringsföretag ska lämna information som innehåller:

1. Försäkringsavtalets löptid.
2. I förekommande fall hur försäkringen kan återköpas, ändras till fribrev eller dess värde flyttas.
3. Principerna för hur försäkringens värde bestäms om den återköps eller ändras till fribrev, respektive hur flyttbart belopp bestäms om försäkringens värde ska flyttas.
4. I vilka avseenden och under vilka förutsättningar försäkringsföretaget kan ändra villkoren i avtalet under försäkringstiden, särskilt när det gäller förmåner, avgifter och andra kostnadsuttag.
5. Försäkringstagarens rätt att säga upp försäkringsavtalet och hur det går till.
6. Huvuddragen av de skatteregler som gäller för försäkringen.

Premier

7. De villkor som gäller för premiebetalning.
8. Hur stor del av premien som avser huvudförmånen och i tillämpliga fall tilläggsförmåner.

Uttag av avgifter och disposition av överskott

9. Principerna för hur försäkringsföretagets drifts- och riskkostnader ska täckas liksom hur vinst kan delas ut.

10. Principerna för hur överskott ska fördelas mellan såväl försäkringstagare som andra ersättningsberättigade, och vad som gäller när försäkringskapitalet inte kan betalas ut till följd av att ersättningsberättigade saknas.

11. Principerna för hur överskottet får användas till förlusttäckning.

12. Faktorerna eller villkoren som villkorad återbäring beror av.

13. Principerna för uppräknig av utfallande periodiska belopp.

14. Försäkringsföretagets policy om kollektiv konsolidering och för återtag av återbäring (reallokering), för det fall då ett försäkringsavtal kan få allokerad återbäring.

15. Information som tydligt anger vilken form av återbäring eller överskott som kan komma försäkringsavtalet tillgodo.

Ekonomiska uppgifter om försäkringsföretaget

16. Översiktliga uppgifter om vilka långsiktiga mål för placeringarna som försäkringsföretaget har fastställt och med ungefärlig fördelning på

- a) aktier och andelar,
- b) fastigheter och lån mot säkerhet i fastighet,
- c) fastförräntade tillgångar, och
- d) övriga placeringar.

17. De långsiktiga målen ska delas upp på:

- a) de samlade tillgångarna,
- b) de tillgångar som används för skuldtäckning som avser villkorad återbäring, och
- c) de tillgångar som används för skuldtäckning som avser garanterad återbäring och övriga försäkringsåtaganden.

För information om försäkringsföretagets historiska kapitalavkastning och kostnaderna för kapitalförvaltningen bör branschgemensamma nyckeltal och mätmetoder användas, om sådana finns. Vad som sägs om avkastningshistorik i *bilaga 3* bör dock också beaktas.

Särskilda uppgifter för försäkring där försäkringstagaren väljer fonder för placering av premierna

18. Hur ett fondbyte går till och hur stora avgifter som tas ut vid fondbyte.

19. De avgifter som försäkringsföretaget tar ut för att täcka driftskostnader och skatt, med fördelning på

- a) avdrag från premien innan köp av andelar sker,
- b) eventuell skillnad i köp- och säljkurs för andelar, och
- c) avdrag från fond- eller andelsvärdet.

20. En översiktlig beskrivning av fondutbudet och, på begäran av den som erbjuds teckna försäkring, även information om en enskild fonds huvudsakliga inriktning.

Vad som sägs om information om fonder i *bilaga 3* bör också beaktas.

B. Information om försäkringens värde i samband med flytt

När en försäkringstagare vill flytta försäkringens värde till ett annat försäkringsföretag, ska information lämnas enligt a eller b. Detta gäller även för det fall en anställd som är att likställa med försäkringstagare, har rätt att flytta en tjänstepensionsförsäkrings värde, och vill utnyttja denna rätt.

a) Ett försäkringsföretag *från* vilket flytt sker ska lämna följande information till försäkringstagaren.

1. Uppgift om att det tidigare försäkringsavtalet upphör och att det värde som flyttas kommer att placeras i en ny försäkring enligt ett nytt avtal.

2. I förekommande fall ska försäkringsföretaget lämna information om

– att försäkringen hör till en särskild återbäringsgrupp därför att försäkringen gäller med flytträtt,

– vilket värde som kommer att flyttas, de avgifter som kommer att tas ut och de justeringar som kommer att göras av befintligt försäkringsvärde,

– att utfäst försäkringsbelopp och aktuellt riskskydd inklusive premiebefrielseskydd som finns i gällande försäkringsavtal kan ändras i den nya försäkringen,

– att möjligheten att välja placering vid fondförsäkring förändras,

– tidpunkt när försäkringsföretagets ansvar upphör.

b) Ett försäkringsföretag *till* vilket flytt sker ska i förekommande fall lämna följande information försäkringstagaren.

1. Försäkringens värde med uppdelning på värdet av garanterade förmåner och övrigt värde. Om hela värdet anses som premie för en utfästelse, behövs ingen sådan uppdelning.

2. All information som enligt dessa föreskrifter ska lämnas innan en försäkring meddelas. Sådan information behöver inte lämnas om flytten avtalades redan då försäkringen tecknades.

C. Information under försäkringstiden men före utbetalning

Ett försäkringsföretag ska under försäkringsavtalets löptid fram till utbetalningen lämna information till försäkringstagare och ersättningsberättigade som innehåller följande:

Ändringar

1. Uppgifter som avses i A 1–20, som är av väsentlig betydelse för tillämpningen av avtalet och som berörs av en beslutad ändring i lagstiftningen, av försäkringsvillkoren, fondbestämmelserna, eller försäkringsföretagets policy avseende kollektiv konsolidering. Om försäkringsföretaget fattar beslut om reallokering av återbäring, ska information lämnas så snart som möjligt om detta och om vilka effekter reallokeringen väntas få.

Årlig information

Försäkringsföretaget ska årligen informera om inbetalda premier och uttagna avgifter för den gångna perioden, i enlighet med följande:

2. I förekommande fall, uppgift om

- garanterad återbäring som har betalats ut eller ökat försäkringens värde under perioden,
- villkorad återbäring som har betalats ut eller ändrat försäkringens värde under perioden,
- försäkringens garanterade värde vid periodens början och periodens slut, eller om garantins utformning, och
- att ersättning kommer att börja utbetalas inom de närmaste tolv månaderna.

Uppgiften om garanterad eller villkorad återbäring får ersättas med uppgift om försäkringskapitalet vid periodens början och periodens slut.

3. Om information ges om allokerad, återbäring, en uppgift om att den ingår i försäkringsföretagets riskkapital samt innebörden av detta.

4. Ändringar av de principer som tillämpas för uppräknings av utfallande belopp.

5. Hur stor ersättning inklusive återbäring som skulle ha utbetalats vid dödsfall på den gångna periodens slutdag i de fall då denna ersättning skulle avvika från försäkringens värde.

6. Avgifter som kommer att belasta värdet vid eventuellt återköp eller flytt av försäkringens värde.

7. De övriga avgifter som har tagits ut under perioden.

8. De övriga väsentliga orsakerna till förändringen av försäkringens värde under året, såsom:

- avkastning som har kommit försäkringen till del eller fördelats preliminärt,
- skatteavgifter som försäkringsföretaget har tagit ut ur försäkringens värde,
- riskpremie som försäkringsföretaget har tagit ut, och
- arvsvinst som har kommit försäkringen till del eller fördelats preliminärt.

9. I anslutning till påbörjande av periodisk utbetalning, att företaget har utnyttjat en rättighet att ändra försäkringsvillkoren, exempelvis när det gäller avgifter och antagande om livslängd.

10. Påminnelse om att försäkringen kan behöva ses över i vissa avseenden, till exempel förmånstagare, behovet av efterlevandeskydd och val av fonder inför början av en fondförsäkrings utbetalningstid.

D. Information under utbetalningstiden

Ett försäkringsföretag ska under utbetalningstiden lämna följande information till försäkringstagare och ersättningsberättigade:

Ändringar

1. Uppgifter som avses i A 1–20, som är av väsentlig betydelse för avtalet och som berörs av en beslutad ändring i lagstiftningen, av försäkringsvillkoren, fondbestämmelserna eller försäkringsföretagets policy avseende kollektiv konsolidering. Om försäkringsföretaget fattar beslut om reallokering av återbäring, ska information lämnas så snart som möjligt om detta och om vilka effekter reallokeringen väntas få.

2. Ändring av principer eller väsentliga ändringar av antaganden som används för att räkna upp utfallande belopp under utbetalningstiden.

Årlig information

Försäkringsföretaget ska årligen lämna information om följande:

3. Uppgifter för perioden om

- aktuellt försäkringsbelopp,
- den avkastning som har kommit försäkringen till del eller preliminärt fördelats,
- de skatteavgifter som har tagits ut,
- övriga avgifter som har tagits ut, samt
- i förekommande fall, att ersättningen kommer att upphöra inom de närmaste tolv månaderna.

E. Kompletterande information om tjänstepensionsförsäkring

Ett försäkringsföretag som driver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska iaktta följande när information lämnas till ersättningsberättigade.

1. Information om försäkringsföretaget

Efter begäran ska ersättningsberättigade få den senast upprättade årsredovisningen.

2. Information om pensionsplaner

Om försäkringsföretaget tryggar mer än en pensionsplan ska ersättningsberättigade efter begäran få årsredovisningen för den pensionsplan som de tillhör, om sådan information finns tillgänglig.

Vid ändring av reglerna för en pensionsplan ska de ersättningsberättigade, inom skäligen tid räknat från beslutet om ändring, få relevant information om ändringen.

Ersättningsberättigade ska få tillräcklig information om dels de förmåner som de har rätt till, dels de utbetalningsalternativ som finns när pension eller andra förmåner ska börja betalas ut.

Efter begäran ska ersättningsberättigade få detaljerad och utförlig information om

- a) hur pensionsförmånerna bestäms när full tjänstetid har intjänats vid förmånsbestämd pension,
- b) pensionsförmånernas storlek om anställningen upphör, och
- c) villkor för överföring av pensionsrättigheter om anställningen upphör.

3. Uppgifter om placeringsriktlinjerna

Ett försäkringsföretag ska, efter begäran av en ersättningsberättigad eller någon som företräder denne, lämna information om placeringsriktlinjer upprättade i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:16) om placeringsriktlinjer och konsekvensanalys för institut som driver tjänstepensionsverksamhet. Informationen ska innehålla

- a) en övergripande beskrivning av de tillgångar som avser tjänstepension,
- b) uppgift om avkastningsmål, och
- c) uppgift om risknivå i tillgångar och åtaganden som helhet.

Bilaga 3

Faktabladets innehåll

Bilagan är indelad i följande huvudavsnitt:

1. Inledning
2. Sparande och avkastning
3. Utbetalning
4. Avgifter
5. Försäkringsskydd
6. Villkor för flytt av sparande eller återköp
7. Flytt av sparande till försäkringsföretaget
8. Övrig information

Ett försäkringsföretag och en utländsk försäkringsgivare bör, till den som erbjuds teckna privat individuell livförsäkring av sparandetyper, lämna information i ett faktablad.

I faktabladet bör de egenskaper hos produkten som kan vara av särskild betydelse för en konsument beskrivas. Det bör vara kortfattat, överskådligt och lättillgängligt. Faktabladet bör vara strukturerat på ett sätt som underlättar jämförelser med andra livförsäkringsprodukter av sparandetyper. De rubriker som anges i denna bilaga bör därför, i den angivna ordningsföljden, användas i faktabladet.

Den terminologi som finns i Pensionsorden bör användas i faktabladet.

Se www.minpension.se/Dokument/Pensionsorden.pdf

Med försäkringsföretag avses nedan även en utländsk försäkringsgivare.

Det bör framgå att faktabladet inte innehåller den fullständiga förköpsinformationen. Faktabladet bör uppdateras årligen eller när information som ingår i faktabladet har förändrats väsentligt.

Ett faktablad för livförsäkring av sparandetyper bör åtminstone innehålla följande information och de kursiverade rubrikerna i angiven ordning:

1. Inledning

Produktbeteckning och försäkringsgivare

- a) Produktens beteckning och försäkringsföretagets namn.

Målgrupp

- b) En beskrivning av målgruppen för produkten.

Försäkringsföretagets finansiella styrka

- c) Uppgift om försäkringsföretagets solvenskvot samt en förklaring om att ett värde på solvenskvoten som är minst 100 procent innebär att företaget uppfyller EU:s krav på kapitalbuffert i förhållande till verksamhetens omfattning och sammansättning. Om försäkringsföretaget har en officiell policy för sin solvenskvot bör information om denna också lämnas.

2. Sparande och avkastning

Ansvar för kapitalplaceringarna

d) Uppgift om vilken av försäkringstagaren, den försäkrade eller försäkringsföretaget som bestämmer hur försäkringskapitalet ska placeras, och därmed bestämmer den finansiella risknivån.

A. Om det är försäkringsföretaget som placerar försäkringskapitalet:

Garanti

e) Uppgift om det finns en garanti i produkten eller ej.

Om det finns en garanti bör utformningen och omfattningen av den beskrivas tydligt. I förekommande fall bör den garanterade räntan anges såväl före som efter eventuella avgifter och skatter som kan komma att belasta den.

Överskottshantering

f) Uppgift om försäkringsföretaget är vinstutdelande eller ömsesidigt verkande. Det bör också beskrivas hur överskottsfordelningen fungerar. Ett ömsesidigt verkande företag bör beskriva principerna för återbäringen och ange aktuell uppgift om återbäringsränta och konsolideringsgrad

Placeringsinriktning

g) Uppgift om placeringsinriktning och långsiktiga placeringsmål för den aktuella produkten.

Placeringsinriktningen bör specificera portföljens fördelning på aktier och andelar, fastigheter, räntebärande tillgångar och övriga tillgångar. Även den faktiska fördelningen vid det senaste halvårsskiftet bör anges.

Avkastningshistorik

h) Uppgift om produktens faktiska avkastning.

Med faktisk avkastning avses här den avkastning som försäkringskapitalet har förräntats med, inklusive eventuell andel av överskott och efter avdrag för alla avgifter inklusive avgift för skatt. Beräkningarna bör göras för en försäkring som har samma villkor som den erbjudna produkten eller som är rimligt jämförbar med denna. Beräkningarna bör utgå från ett standardantagande om att premiebetalningen ska göras som en engångspremie om 100.000 kronor. Om riskavgifter kan förekomma behöver dessa inte beaktas i beräkningarna men det bör kommenteras i faktabladet. Faktisk avkastning bör beräknas på liknande sätt för varje år sedan tecknandet som om produkten tecknades för tio år sedan.

Den faktiska avkastningen bör anges både som årsavkastningar för vart och ett av åren och som genomsnittlig effektiv avkastning sedan tecknandet som om försäkringen hade tecknats för tre, fem respektive tio år sedan, och under antagande om att den försäkrade fortfarande lever. Om försäkringstiden är kortare än tio år bör tidsperioden anpassas på lämpligt sätt. Om avgifter förekommer vid återköp eller flytt bör det nämnas.

Även andra metoder för att bestämma den faktiska årliga avkastningen på ett rättvisande sätt bör kunna användas. Den genomsnittliga effektiva årliga

avkastningen bör då beräknas som ett geometriskt medelvärde. Den metod för beräkning av det geometriska medelvärdet som finns i *bilaga 4* bör användas.

B. Om det är konsumenten som placerar kapitalet:

Garanti

i) Uppgift om att det inte finns en garanti i produkten, eller i annat fall, hur garantin är utformad.

Tillgångar som kapitalet kan placeras i

j) Uppgift om vilka typer av tillgångar som kapitalet kan placeras i.

Om kapitalet kan placeras i fonder bör fondutbudet beskrivas översiktligt.

3. Utbetalning

k) Uppgift om vid vilken ålder utbetalning tidigast respektive senast kan påbörjas. Den kortaste respektive längsta utbetalningstiden och uppgift om utbetalningstiden kan ändras bör också anges.

Upplysning bör lämnas om att försäkringsföretagets livslängdsantaganden har betydelse för storleken på de utbetalda beloppen om kunden väljer livslång utbetalning.

Om försäkringen är livsvarig bör ett exempel ges som visar de månatliga utbetalningarnas storlek för en 65-årig man respektive kvinna med ett försäkringskapital om 100.000 kronor.

4. Avgifter

l) Uppgift om de avgifter och kostnader som totalt belastar försäkringen.

Uppgift om hur ofta avgifterna tas ut och i förekommande fall på vilket underlag de beräknas bör anges. Administrativa avgifter bör specificeras, exempelvis premieavgifter och andra insättningsavgifter, fasta avgifter samt avgifter i form av procentandelar av det förvaltade kapitalet.

För fondförsäkringsprodukter – uppgift om högsta och lägsta TER (Total expense ratio, dvs. fondens kostnader som andel av fondtillgångarna) i nuvarande fondutbud, liksom genomsnittligt TER baserat på faktiska volymer i försäkringsföretaget.

Om det förekommer insättnings- eller uttagsavgifter i fonder bör detta anges, liksom förekomsten av prestationsrelaterade avgifter. Kostnad för eventuella fondförvaltningstjänster bör också anges.

För traditionella livförsäkringsprodukter – uppgift om kostnaderna för kapitalförvaltningen täcks av de administrativa avgifterna eller belastar kundens försäkringskapital därutöver. En uppskattning av storleken på kapitalförvaltningskostnaderna bör anges.

Skatteregler för försäkringstagaren

m) Uppgift om produkten är en P- eller K-klassad försäkring och vad det innebär. Avdragsregler bör anges, och beskattning vid utbetalning beskrivas.

Typexempel

n) Det bör finnas ett typexempel som avser en försäkring med en engångspremie om 100.000 kronor och som anger det första årets totala avgifter i kronor, med uppdelning på administrativa avgifter, avgifter för att täcka fond- eller kapitalförvaltningskostnader och skatteavgift.

5. Försäkringsskydd

o) En beskrivning av det försäkringsskydd som ingår i produkten, liksom vad som kan väljas till. Det bör tydligt framgå hur kostnaden för ett ev. skydd tas ut, exempelvis genom särskilt erlagd premie idag eller genom lägre pension i framtiden. Det bör även anges om hälsoprövning behövs för något av försäkringsskydden.

6. Villkor för flytt av sparande eller återköp

p) Uppgift om förekommande begränsningar i möjligheten att flytta sparandet. Om marknadsvärdejustering tillämpas bör detta anges. Alla avgifter som är relaterade till flytten bör anges, exempelvis administrativa avgifter och löptidsberoende avgifter.

7. Flytt av sparande till försäkringsföretaget

q) Uppgift om eventuella avgifter som tas ut vid flytt av sparande till försäkringsföretaget. Om produkten är en traditionell livförsäkring bör, om det är tillämpligt, de principer som ligger till grund för hur stor del av det flyttade kapitalet som kommer att garanteras anges.

8. Övrig information

r) Uppgifter om

- att syftet med faktabladet är att ge övergripande information och underlätta jämförelser,
- att faktabladet inte innehåller den fullständiga förköpsinformationen,
- var konsumenten kan få villkor och ytterligare information om produkten och försäkringsföretaget,
- att konsumenten kan få ytterligare information från Konsumenternas försäkringsbyrå,
- vilken tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över försäkringsföretaget,
- att Konsumentverket övervakar efterlevnaden av marknadsföringslagen (2008:486), och
- faktabladets publiceringsdag.

*Bilaga 4***Beräkning av geometriskt medelvärde****Beräkning av genomsnittlig totalavkastning eller återbäringsränta med geometrisk metod**

Den geometriska metoden är den gängse metoden vid beräkning av fonders genomsnittliga avkastning över en period. Med metoden beräknas genomsnittlig avkastning eller förräntning som en genomsnittlig effektivränta, dvs. som en genomsnittlig årsränta vid betalning i efterskott.

I tekniska termer kan metoden i ord beskrivas på följande sätt. Det tidsviktade medelvärdet av avkastningen eller räntan beräknas med utgångspunkt från ett tidsviktat vanligt aritmetiskt medelvärde av motsvarande avkastnings- eller räntintensiteter. Det geometriska medelvärdet bestäms slutligen genom att räkna om den genomsnittliga intensiteten till vanlig effektiv avkastning eller ränta.

Om de avkastningar eller räntor som medelvärdet beräknas för gäller kalenderårsvis, är tidsviktningen enkel, med lika vikt för varje kalenderår. Men om exempelvis återbäringsräntorna har gällt i perioder med olika längd uttryckt i månader, ska de tidsviktas vid beräkningen av medelvärdet. En period om tre månader får då tidsvikten 25 procent av ett år medan en period av längden tolv månader får vikten 100 procent, dvs. ett år, osv.

Om vi utgår från fem kalenderårsavkastningar $T(1)$, $T(2)$, ..., $T(5)$, t.ex. 5, 6, 10, 4 och -1 %, så är motsvarande intensiteter $u(1)$, $u(2)$, ..., $u(5)$ där $u(i) = \log(1+T(i))$, med 10-logaritmen. I vårt exempel $\log 1,05$, $\log 1,06$, ..., $\log 1,2$. Beräkna det aritmetiska medelvärdet $u = [u(1)+u(2)+\dots+u(5)]$. Det geometriska medelvärdet är då $10^u - 1$. I vårt exempel är det aritmetiska medelvärdet 4,81 procent medan det geometriska är 4,74 procent. Det går att bevisa att det geometriska medelvärdet aldrig är större än det aritmetiska och att de är lika om alla ingående tal är lika.

Det geometriska medelvärdet är rättvisande i den meningen att ett belopp som sätts in vid femårsperiodens början får samma slutvärde om det förräntas eller växer:

- år för år med de fem givna talen, eller
- år för år med ett och samma tal, nämligen det geometriska medelvärdet.

Det följer att förräntning alla fem åren med det aritmetiska medelvärdet ger ett för stort och missvisande värde.

Ett exempel med varierande delperiodlängd: Låt avkastningarna eller räntorna vara som i föregående exempel men låt delperioderna ha längderna $t(1)$, $t(2)$, ..., $t(5)$, t.ex. 11, 7, 6, 17 och 19 månader, totalt fortfarande 60 månader eller fem år. De viktade intensiteterna får då det tidsviktade aritmetiska medelvärdet $u = [11 \cdot u(1) + 7 \cdot u(2) + \dots + 19 \cdot u(5)]/60$. Det geometriska medelvärdet är som tidigare $10^u - 1$. Det viktade geometriska medelvärdet är 3,38 procent medan på motsvarande sätt viktat aritmetiskt medelvärde är 3,43 procent.

För att beräkna det geometriska medelvärdet G när avkastning eller ränta uttrycks i procent, kan vi använda följande formler:

$$G = 100(10^{UA} - 1)$$

$$UA = \frac{1}{L} \sum_{k=1}^n d_k \log\left(1 + \frac{r_k}{100}\right)$$

$$L = \sum_{k=1}^n d_k$$

d_k = längden av delperiod k

r_k = avkastningen eller räntan för delperiod k , uttryckt som effektiv avkastning eller ränta, i procent.

Formeln kan också skrivas utan logaritmer:

$$G = 100 \left(\left(\prod_{k=1}^n \left(1 + \frac{r_k}{100} \right)^{d_k} \right)^{\frac{1}{L}} - 1 \right) = 100 \left(\left(\left(1 + \frac{r_1}{100} \right)^{d_1} \cdots \left(1 + \frac{r_n}{100} \right)^{d_n} \right)^{\frac{1}{L}} - 1 \right)$$